

سلسله تک‌نگاشت‌های
الگوی اسلامی ایران پیشرفت

آسیب‌شناسی نهاد خانواده در ایران با تأکید بر وضعیت ازدواج و طلاق

اردیبهشت ۱۳۹۳

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی:

**باید در طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت
بر چهار عرصه‌ی فکر، علم، معنویت و زندگی تکیه شود
که در این میان، موضوع «فکر» بنیانی‌تر از بقیه‌ی عرصه‌ها است**

در دیدار اعضای شورای عالی
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۱۳۹۱/۱۲/۱۳

سرشناسه	: یانکی پورفرد، امیرحسین، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: آسیب‌شناسی نهاد خانواده در ایران با تأکید بر وضعیت ازدواج و طلاق نگارش امیرحسین یانکی پورفرد
مشخصات نشر	: تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۴۸ ص.
فروست	: سلسله تک نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: ۲۶.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۱-۱۴-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: واژنه
یادداشت	: کتابخانه: ۴۶
موضوع	: زنشناسی - ایران
موضوع	: خانواده - ایران
موضوع	: طلاق - ایران
شناسه افزوده	: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ HQ۷۴۳/ب۱۸۵۵
رده بندی دیویی	: ۳۰۶/۸۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۴۸۴۴۰

سلسله تک نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت:
آسیب شناسی نهاد خانواده در ایران با تأکید بر وضعیت ازدواج و طلاق

نگارش: دکتر امیرحسین یانکی پورفرد (استادیار و رئیس دانشکده معارف اهل‌البيت^(ع))

ناشر: نشر الگوی پیشرفت، وابسته به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نوبت چاپ: اول، اردیبهشت ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۱-۱۴-۲

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۶۴۴۰۰ - ۰۲۱ ۸۸۰۱۴۶۴۸

www.olgou.ir

Email.olgou@olgou.ir

نشانی: تهران، خیابان جلال آل احمد، روبه‌روی بیمارستان شریعتی، شماره ۳

تمامی حقوق این اثر متعلق به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است.

مسئولیت دیدگاه‌های بیان‌شده در این تک نگاشت بر عهده مؤلفان محترم است.

پیشگفتار

تعیین مبانی، ارکان، چارچوب و مسیر پیشرفت کشور در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باید با مشارکت گسترده و حضور همه جانبه دانشمندان، محققان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی و جوانان این مرز و بوم صورت گیرد. به گواه تاریخ و تجارب گذشته، پیشرفتی همه جانبه و پایدار خواهد بود که مبانی اسلامی و اقتضائات ایرانی در آن توأمان مورد توجه باشد.

اینک مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در آستانه اتمام سه سال تلاش‌های علمی، تخصصی و فکری درباره پیشرفت اسلامی ایرانی، برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی، تاسیس اندیشکده‌های مرکز، انتشار صدها مقاله ارزشمند و تهیه نقشه راه تدوین الگو و انجام برخی از مراحل آن، در نظر دارد با هدف تولید دانش و گسترش و تعمیق ادبیات موضوعی در حوزه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، آثاری را به صورت تک نگاشت‌های علمی فاخر منتشر نماید. تک نگاشت نوشتاری تخصصی و نیمه مبسوط است که توسط یک پژوهشگر خبره در یک موضوع خاص نگاشته می‌شود. تک نگاشت از نظر حجم و محتوا حد فاصل مقاله و کتاب است و نویسنده با پردازش و تحلیل یافته‌ها و مطالعات تخصصی پیشین و افزودن یافته‌های پژوهشی جدید خود و تحلیل جامع و منسجم آنها افق‌های تازه‌ای را در زمینه مورد بررسی می‌گشاید. سلسله تک نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در مجلدات مختلف منتشر می‌شوند، حاصل تلاش جمعی از استادان، اندیشمندان و محققان دانشگاهی و حوزوی است که مراحل مختلف نگارش، ارزیابی، ویراستاری، تدوین و انتشار را با نظارت متخصصان و اهل فن گذرانده است و در اختیار صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. در پایان از مساعدت‌ها و تلاش‌های ارزنده نویسندگان تک نگاشت‌ها و داوران و مراکز مختلف علمی و پژوهشی که ما را در تهیه، تدوین و انتشار این سلسله یاری رساندند، تقدیر و تشکر می‌شود. امید است این محتوای علمی بتواند افق‌های نو و روشنی را در پیش چشم متخصصان دانشگاهی و حوزوی بگشاید و هر روز در طی مسیر تدوین و تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گام‌های بلندتر و استوارتری برداشته شود.

فهرست

۷	چکیده
۹	مقدمه
۱۱	تفاوت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با توسعه غربی از لحاظ خانواده
۱۲	پیشینه تحقیق
۱۴	تحقیقات داخلی
۱۴	تحقیقات خارجی
۱۶	وضعیت خانواده در ایران از نگاه آمار ازدواج و طلاق
۱۷	تعریف ازدواج
۱۶	تعریف طلاق
۱۶	آمار ازدواج و طلاق
۲۷	موانع و مشکلات ازدواج
۲۷	موانع اقتصادی
۲۸	موانع فرهنگی
۲۹	مشکلات خانوادگی
۲۹	سخت‌گیری جاهلانه و انتظارات بالا
۳۰	تغییر نگرش در جوانان
۳۰	نداشتن خواستگار مناسب
۳۱	سن
۳۲	تحصیلات
۳۳	سربازی
۳۳	آسیب شناسی ازدواج
۳۳	تأخیر و بالا رفتن سن ازدواج
۳۴	یأس از ازدواج
۳۴	افزایش طلاق

۳۵	کم شدن رضایت از زندگی مشترک
۳۵	گسترش فساد و ازدواجهای غیر رسمی
۳۶	تحولات اجتماعی موثر بر ازدواج
۳۷	توجه ویژه به ازدواج و خانواده در سند مهندسی فرهنگی کشور
۳۸	جمع بندی
۳۹	راه کارها و پیشنهادات
۳۹	ایجاد بنیاد ملی ازدواج و خانواده
۴۰	متنطبق شدن برنامه ها با سیاستها
۴۰	وضع و اجرای قوانین مربوط به خانواده
۴۱	عزم ملی برای نهضت خانواده سازی
۴۱	تأسیس و گسترش رشته مطالعات خانواده
۴۱	ارزیابی برنامه ها و عملکردها بر اساس رصد سالیانه وضعیت ازدواج و طلاق
۴۲	پژوهش های کاربردی و تطبیقی
۴۲	آموزشی مهارت های زندگی خانوادگی
۴۲	تأسیس و تقویت مراکز مشاوره
۴۳	فرهنگ سازی ازدواج آسان
۴۳	تأسیس و تقویت مراکز همسریابی
۴۳	تسهیلات ازدواج
۴۴	تقویت شبکه های اجتماعی و حرکت های مردمی
۴۶	منابع

چکیده

در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت آرامش و به تبع آن خانواده باید اصل قرار گیرد و با وجود آنکه تحکیم خانواده مورد تأکید اسلام و تمامی اسناد بالادستی نظام، خاصه اصل دهم قانون اساسی است ولی خانواده دچار آسیب و معضلات فراوانی شده که بررسی علمی و همه جانبه پیرامون این موضوع ضروری است.

هدف این نوشتار، تحلیل روند وضعیت نهاد خانواده در بیست ساله گذشته از نگاه آمار ازدواج و طلاق و تبیین موانع و مشکلات عمده ازدواج به روش تحلیل اسنادی و فرا تحلیل است.

در این نوشتار ابتدا جایگاه خانواده در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و تفاوت آن با برنامه های توسعه تبیین می شود و در ادامه با بررسی و تحلیل آمارهای ازدواج و طلاق در سال های اخیر در ایران، به نمونه هایی از آسیب های وارد بر خانواده پرداخته شده است که نشانه عدم تطابق برنامه های اجرایی با سیاست های کلان نظام است. نتایج بررسی ها نشان می دهند که موانع فرهنگی بیشتر از موانع اقتصادی بر وضعیت کنونی ازدواج اثر داشته، اما کمتر مورد توجه واقع شده است.

اهم موانع فرهنگی عبارت اند از:

- ✓ افزایش سطح توقعات و انتظارات مادی و غیرمادی فرد و خانواده
- ✓ آداب و رسوم دست و پاگیر و غلط
- ✓ تغییر نگرش در جوانان و ایجاد نوعی تغییر در نقش های جنسیتی
- ✓ شیوع برخی بی بندوباری ها و آزادی در روابط دختران و پسران
- ✓ تغییر معیارهای گزینش همسر و گرفتار شدن به نوعی آرمان زدگی و ایده آل خواهی افراطی در انتخاب همسر

✓ خارج شدن شیوه همسرگزینی از شکل سنتی

از طرفی روند وضعیت ازدواج در سال‌های اخیر نگران‌کننده بوده؛ به نحوی که با وجود افزایش جمعیت، نرخ رشد ازدواج رو به کاهش و نرخ طلاق به شدت افزایش داشته و طی ۲۰ سال گذشته نسبت ازدواج به طلاق با سیر نزولی از ۱۵/۸ به ۵/۵ رسیده است که این آمار در شهرهای بزرگ همچون شهرستان تهران پایین‌تر است (۲/۶۶) و در این شرایط میانگین سن ازدواج هم افزایش یافته است. با این روش در سال ۱۴۰۴ یعنی سال پایانی چشم‌انداز به ازای هر ازدواج دو طلاق خواهیم داشت.

جمعیت مجردین آماده ازدواج ۱۲/۴ میلیون نفر است که دختران ۱/۶ میلیون بیشتر از پسران هستند. از هر ۵ نفر دختر در گروه سنی ۳۴-۳۰ سال یک نفر مجرد بوده و در گروه سنی ۳۹-۳۵ سال از هر ۷ دختر ۱ نفر مجرد هستند. بالغ بر ۱/۶ میلیون زن مجرد بین ۳۰ تا ۵۰ سال هستند که اکثر آن‌ها بالغ بر یک میلیون هرگز ازدواج نکردند و مابقی مطلقه یا همسر فوت شده هستند.

اصلاح و اجرای قوانین، توصیه به ازدواج همسالان، آموزش مهارت‌های زندگی در سطوح مختلف، توسعه مراکز مشاوره و همسریابی، تقویت شبکه‌های اجتماعی، رصد دائمی و توجه ویژه مدیران در برنامه‌ریزی‌ها و عزم ملی برای حل این معضل از جمله راه‌های برون‌رفت از این وضعیت بحرانی است.